ΚΡΙΤΙΚΗ

ΘΕΑΤΡΟ ΑΛΚΥΟΝΙΣ - ΜΟΛΙΕΡΟΥ



«Ο Μισάνθρωπος»

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Μολιέρος κάπου είχε πει *«Μ' αρέσει να διασκεδάζω την πλατεία. Όταν κάνεις τους καλούς ανθρώπους να γελούν, δεν πάει χαμένος μήτε ο κόπος σου μήτε ο καιρός σου»*. Το θέμα όμως είναι να γελούν και οι κακοί άνθρωποι. Γιατί τότε απεργάζονται λιγότερη κακία. Και στον «Μισάνθρωπο» ανιχνεύει κανείς τον εαυτό του από την ανάποδη. Είναι καλός ή κακός ο «Μισάνθρωπος»; Οι καλοί θα δουν τον εαυτό τους σε μια υπέρβαση. Θα πιστέψουν με το να είναι καλοί ότι θα έπρεπε να φτάσουν και τη δύναμη εκείνου που λέει όλα με τ' όνομά τους χωρίς υποκρισία και συμβιβασμούς. Εκεί όμως ελάχιστοι φτάνουν. Συνεπώς δεν είναι τόσο καλοί. Οι κακοί θα καταλάβουν ότι με τον φαρισαϊσμό και την κακεντρέχεια κέρδισαν πολλά. Συνεπώς, ο «Μισάνθρωπός» τους είναι απεχθής. Κι αυτό γιατί ξεσκεπάζονται και βλέπουν τον εαυτό τους να μαστιγώνεται από τον «Μισάνθρωπο». Με άλλα λόγια, από την δυνατή πένα του Μολιέρου. Τέλος πάντων, ο Μολιέρος (1622-1673) υπήρξε ένας χαρισματικός συγγραφέας. Γεννημένος έξι χρόνια μετά τον θάνατο του Σαίξπηρ, υπήρξε ο δάσκαλος της κλασικής κωμωδίας, που ζωγράφισε με μια απίθανη σκηνική λεπτομέρεια όλους τους τύπους που αποτελούν περισσότερο τη χαμέρπεια ενός χαρακτήρα, την αδυναμία του «εγώ» μπροστά στο τίποτα και τη δύναμη ενός ανθρώπου μπροστά στην αλήθεια μαζί με την αδυναμία του όμως μπροστά στον έρωτα. Γιατί αυτό είναι ο «Μισάνθρωπος». Σε όλους τα λέει κατά πρόσωπο, ξεσκεπάζει ποταπά έργα, κουρελιάζει τους κρατούντας και την εξουσία αλλά είναι τόσο επιεικής μπροστά στον έρωτα.

Συγχωρεί την αγαπημένη ενώ είναι ηλίου φαεινότερον πως τον απατάει, πουλάει σε όλους έρωτα και τον προδίδει κατά πρόσωπο χωρίς ενδοιασμούς και προφυλάξεις. Κι εδώ ανελίσσεται ο μύθος του έργου. Ο «Μισάνθρωπος» τα λέει όλα έξω από τα δόντια. Ακόμη κι έναν κακόμοιρο ποιητή τον καταξευτελίζει. Τι καλά θα ήταν να υπήρχε και κάποιος σήμερα να τα φωνάζει στα διάφορα λογοτεχνικά σωματεία που είναι γεμάτα ψώνια που αλληλολιβανίζονται σαν σπουδαίοι ποιητές και δεν έχουν γράψει ούτε έναν καλό στίχο. Τέλος πάντων ο άνθρωπος αυτός δε θα μπορούσε να συμβιώσει με αυτόν τον εσμό των κολάκων, των τιποτένιων, των ανάξιων που κέρδιζαν υπόληψη κι εκτίμηση από άλλους χειρότερους. Αποφασίζει να φύγει, να εξαφανιστεί από τον κόσμο τους, ακόμα και από τη γυναίκα που πίστεψε πως τον αγαπούσε, ενώ τα ίδια ακριβώς έλεγε και σε άλλους τέσσερις-πέντε που αποτελούσαν το χαρέμι της. Ένα έργο διαχρονικό που στέκεται και διδάσκει σε κάθε εποχή που αλλάζουν μόνο τα μέσα, ενώ ο άνθρωπος μένει ο ίδιος, αδύνατος, ψεύτης, κόλαξ με τους ισχυρούς και σκληρούς με εκείνους που εξουσιάζει. Με αυτό όμως δεν έπεται πως πρέπει να φέρουμε το έργο, το γραμμένο πριν τετρακόσια περίπου χρόνια στα ίδια σκηνικά που αποτελούν το σήμερα. Θα έπειθε περισσότερο και ο «Μισάνθρωπος» και οι άλλοι, αν ήταν παρουσίες ενός παλαιού κόσμου που προεκτείνεται στο σήμερα. Θα ωφελούσε η εικαστική χλιδή του τότε, οι περούκες ακόμη, το φανταχτερό πλύσιμο, που έκρυβαν περισσότερο τη ψευτιά σαν ένα προπέτασμα του βούρκου μιας ανώτερης κοινωνικής τάξης. Ο θεατής πείθεται περισσότερο από τον καταξευτελισμό ανώτερων δικαστικών, ανώτερων κυβερνητών με προφίλ το αγέρωχο ύφος της εξουσίας, που όλα τα σκεπάζει με το περίφημο «Δάσκαλε που δίδασκες».

Ο Μεσσάλας όμως με παρεμβάσεις στο κείμενο θέλησε να εκσυγχρονίσει ένα έργο που ούτως ή άλλως είναι σύγχρονο. Στηρίχτηκε στη μετάφραση-απόδοση της Ντένης Θεμελή που δεν πρόσθεσε τίποτα σ' ένα έργο κλασικό που δεν έχει σκόνη πάνω του για να την τινάξεις: Έτσι και το μοντέρνο σκηνικό του Βασίλη Τσιτσικώφ και η μουσική του Σωκράτη Παπαθεοδώρου ήσαν σύμφωνες με τη γραμμή και τη σκηνοθετική άποψη του Γιώργου Μεσσάλα. Ο ίδιος έπαιξε με ζωντάνια το ρόλο του Μισάνθρωπου. Είναι ένας ηθοποιός που αγαπάει το ρόλο του και προσαρμόζεται σε τόσους θεατρικούς χαρακτήρες που μας έχει δώσει ως τώρα. Η Ντένη Θέμελη (Μοιραία γυναίκα) έδωσε με ξεχωριστό χρώμα έναν γυναικείο τύπο που της πήγαινε και ως εμφάνιση. Γλιστρούσε από τον έναν εραστή στον άλλο και τόνιζε αυτό που θέλει κι ο Μολιέρος. «Όλα σα να μη συνέβαινε τίποτα». Η Όλγα Πολίτου υπογράμμισε την κρυμμένη μέσα της ερωτική διάθεση, μ' επιτυχία. Αρκετά καλοί, γραφικοί θα έλεγα στο γελοίο του ρόλου, οι Ανδρέας Ντούζος, Παναγιώτης Σπηλιόπουλος, Βασίλης Παλαιολόγος και Γιάννης Λιακάκος.